

Resûlullahın ana, baba ve bütün dedeleri hep mü'min, sâlih idi

Seyyid Abdülhakem âcrahmetullahi teâliâ aleyhâ efendinin bir mektâbudur.

Sâfiyye-i aliyyenin bâlyâklerinden, peyh Ebâl-Hasen-i pâczilânin âcrahmetullahi teâliâ aleyhâ talebesi, peyh Ebâ Mârsânin âcrahmetullahi teâliâ aleyhâ yetipdirdi Eviyânın en yâkseði olan imâm-ý Busayrâ âcrahmetullah yazmýp oldu (Kasâde-i hemziyye)de, Peygamberimizi âesallallahâ aleyhi ve sellemâ medh ederken, (O en iyi insanın analary, babalary da, hep iyi idi. Allahâ teâliâ, mahIâklarý arasynda, Onun iâşin en iyi analary, babalary seâşdi) demekdedir.

Âfepidli islâm dillerinde yazılmýp mevlidlerin hepsinde, Peygamberimizin ana ve babasýn tertemiz olduklary yazýlýdýr. Mesû vatanýmýzýn her kâflesinde, her zemân seve seve okunan Sâileymân Âfelebânin mevlidinde pâyle yazýlýdýr:

Mustafâ nârunu, alnýnda kodu,
Bil Habâbim nârudur, bu nârdedi.

Kýldý ol nârdi, anýn alnýnda karar,
Kaldý anýn ile, nice râzigârdi.

Sonra Havvâ alnýna, nakl etdi bil,
Durdu anda dahâ nice ay ve yýl.

Pis dođdu, ona nakl etdi nârdi,
Anýn alnýnda, tecellâ kýldý nârdi.

Ýrdi Ýbrâhâ ve Ýsmââle hem,
Sâiz uzanýr, ger kalanýn der isem.

Ýpbu resm ile mâselsel, muttasýl,
Tâ olunca Mustafâya mântekýl.

Geldi Âşân ol rahmeten lil Âlemân,
Vardý nârdi, anda karârd kýldý hemân.

Peygamberimizin âesallallahâ teâliâ aleyhi ve sellemâ ve bâtân Peygamberlerin âealeyhimâsselâmâ babalarnýn hiâşbiri kâfir deđil, apađý kimseler deđildi. Bunu isbâet eden Âcyet-i kerâme ve hadâs-i perâflerden baâtmýz.

1 â" Kurâcn-ý kerâmden sonra en kýymetli, en dođru kitâcb olan (Buhârdi-ý perâf)deki bir hadâs-i perâfde, Peygamberimiz buyurdu ki: (Her asrda, her zemânda yapýyan insanlarnýn en iyilerinden, seâşlimiplerinden dânyâcya getirildim).

2 â" Binlerle hadâs kitâcblarýndan ikinciliđi kazanmýp olan, imâm-ý Mâslimin âcrahmetullahi teâliâ aleyhâ kitâcbý perâfde, (Allahâ teâliâ, Ýsmââle âealeyhisselâmâ evlâcdýndan, Kinâne ismindeki kimseyi ve onun sâilâ ismindeki zâctý beđendi, seâşdi. Kureyb evlâcdýndan da, Hâcpim ođullarýn sevdi. Onlardan da, beni sâzâp seâşdi) buyurdu.

3 â" Tirmizânin bildirdiđi hadâs-i perâfde, (Allahâ teâliâ, insanlary yaratdy. Beni insanlarnýn en iyi kýsmýndan vâcâ) Sonra, bu kýsmlarýndan en iyisini Arabistânda yetipdirdi. Beni bunlardan vâcâde getirdi. Sonra evlerden, Âcilelerden en iyilerini seâşip, beni bunlardan meydâna getirdi. O hâfide, benim râhum ve cesedim, mahIâklarýn en iyisidir. Benim silsilem, ecdâdým en iyi insanlardýr) buyurulmuđdur.

4 â" Kýymetli hadâs Âclimlerinden Taberâcnânin kitâcbýndaki bir hadâs-i perâfde, (Allahâ teâliâ, herpeyi yokdan vâcâ Herpey iâşinden insanlary sevdi, kýymetlendirdi. Ýnsanlar iâşinden de seâşdiklerini Arabistânda yerlepdirdi. Arabistândaki seâşlimipler arasyndan da, beni seâşdi. Beni, her zemândaki insanlarnýn seâşlimiplerinde, en iyilerinde bulundurdu. O hâfide, Arabistânda bana bađly olanlary sevenler, benim iâşin severler. Onlara dâpmanlýk edenler, bana dâpmanlýk etmiþ olurlar) buyurulmuđdur. Bu hadâs-i perâf, (Mevâchib-i ledânniyye)nin baýnda da yazýlýdýr.

5 â" (Mevâchib-i ledânniyye)de ve Zerkânânin âcrahmetullahi teâliâ aleyhâ þerhinde diyor ki, (Abdülillah bin Abbâ âcradýyallahâ anhâ mâcâ bildirdiđi hadâs-i perâfde, (Benim dedelerimin hiâşbiri zinâc yapmadý. Allahâ teâliâ, iyi babalardan, temiz analardan getirdi. Dedelerimden birinin iki ođlu olsaydy, ben bunlarnýn en hayrlýsýnda, en iyisinde bulunurdum) buyuruldu. Ýslâmiyyetden Ânce Arabistânda zinâc Âşok olurdu. Bir kadýn, bir kimse ile nice zemân metres olarak yapar, sonra evlenirdi. [Kâfirler, þimdi de pâyle yapýyorlar.] Âdem aleyhisselâm, Âleceđi zemân, ođlu pâet aleyhisselâm dedi ki: (Yavrum! Bu alnýnda parlyyan nârdi, son Peygamber olan Muhammed aleyhisselâmýn nârdur. Bu nâru, mââmin, temiz ve afâf hanýmlara teslâm et ve ođluna da pâyle vasýyyet et!). Muhammed aleyhisselâmga gelince kadar, pâtân babalar, ođullarýna pâyle vasýyyet etdi. Hepsi, bu vasýyyeti yerine getirip, en asâ, en kibârdi kýz ile evlendi. Nârdi, temiz alýnlardan, temiz kadýnlardan geâşerek, sâchibine yetipdi). Allahâ teâliâ, Tevbe sâresinde, kâfirlerin necs, pis olduđunu bildiriyor. Resâullah âesallallahâ aleyhi ve sellemâ efendimiz, pâtân dedelerinin temiz olduđunu bildirir. gâre, kâfir olan, pis olan Âzerin, bu nâra kavupmamasý, bunun iâşin de Ýbrâhâ aleyhisselâm babasý olmamasý lâ

gelir. Âzer, YbrâçhÂ©m aleyhisselâçmýn babasýdýr demek, yukarydaki hadâ©s-i þerâ©flere inanmamak olur. Molla CâçmÂ© â©erahmetullahi teâçlîâç aleyhâ©• fâçrisÂ© (þevâçhid-Â¼n-NÂ¼bÂ¼vve) kitâçbynda buyuruyor ki, (Muhammed aleyhisselâç zerresini tapýdýðy iâşin, Âdem aleyhisselâçmýn alnýnda nÂ¼r parlýyordu. Bu zerre, hazret-i Havvâçya ve ondan da, ÞÂ©t aleyhisselâçma ve bÂ¼ylece, temiz erkeklerden, temiz kadýnlara ve temiz kadýnlardan temiz erkeklere geâşdi. O nÂ¼r da, zerre ile birlikte alýnlardan, alýnlara geâşdi).

(Kýsas-y enbiyâç)da kýrksekizinci sahâ©fede diyor ki, (Resâ¼lullahýn â©esallahâ¼ aleyhi ve sellemâ©• dedelerinden birinin olsa, yâçhud bir kabâ©le iki kola ayrýlsa, Hâçtem-Â¼l-Enbiyâçnýn â©esallahâ¼ teâçlîâç aleyhi ve sellemâ©• soyu, en þeret olan tarafda bulunurdu. Her asrda, onun dedesi olan zâçt, yâ¼zâ¼ndeki nÂ¼rdan belli olurdu. Ýsmâçâ©TMÂ©l aleyhisselâçmýn alnýnda da bu nÂ¼r vardý. Sabâçh yýldýzy gibi parlardı. Bu nÂ¼r, ona babasýndan kalmýþ, bundan da evlâçdларыna geâşerek, ve Nizâçra gelmiþdi.

Nizâçr, az birpey demekdir. Bâ¼yle adlanmasý bÂ¼yle olmuþdur: Bu dâ¼nyâçya gelince, babasý Meâ©TMadd, oðlunun alnýnda gâ¼râ¼p sevinmiþ, bÂ¼yâ¼k ziyâçfet vermip ve bÂ¼yle oðul iâşin, bu kadar ziyâçfet az birpeydir demekle, oðlunun adý Nizâçr kalmýþdý. Bu nÂ¼r, Muhammed aleyhisselâçmýn nÂ¼ru idi. Âdem aleyhisselâçmdan beri, evlâçddan evlâçda geâşerek, asl sâçhibi olan Hâçtem-Â¼l-Enbiyâç hazretlerine gelmiþdir.

Bâ¼ylece, Âdem oðullarý iâşinde, Muhammed aleyhisselâçmýn nÂ¼runu tapýyan, seâşilmip bir soy vardý ki, her asrda, bu soy olan zâçtýn yâ¼zâ¼ pekâşok gâ¼zel ve parlak olurdu. Bu nÂ¼r ile, kardepleri arasýnda belli olur, iâşinde bulunduðu kabâ©le, bapka kabâ©lelerden dahâç Â¼stâ¼n, dahâç þerefli olurdu).

6 â©• ÞÂ¼â©TMarâç sÂ¼resi, ikiyâ¼zondokuzuncu âçyetinde meâçlen, (Sen, yaâ©TMnÂ¼r Senin nÂ¼run, hep secde edenlerden sana inkýlâçb etmiþ, ulaþmýþdýr) buyuruldu. Ehl-i sÂ¼nnet âçlimleri â©erahmetullahi teâçlîâç aleyhim ecmaâ©TMÂ©nâ©•, bu âçtefsÂ©r ederken, (BÂ¼tâ¼n ana ve babalarýnýn mâ¼â©TMmin ve gâ¼nâçhsýz olduðunu) anlamýþlardýr. (Eshâçb-y kirâçm) ki bildirildiði gibi, Ehl-i sÂ¼nnet bÂ¼yâ¼klerini ÞÂ©â©TMÂ© sananlar, (Bunlar, ÞÂ©â©TMÂ©lerin sÂ¼zâ¼dâ¼r) diyenler de vardýr.

Ehl-i sÂ¼nnetin bÂ¼yâ¼kleri â©erahmetullahi teâçlîâç aleyhim ecmaâ©TMÂ©nâ©• buyuruyor ki: Babasý Abdâ¼llah ile anasý Â YbrâçhÂ©m â©ealeyhisselâçmâ©• dâ©ninde idi. Yaâ©TMnÂ¼r, mâ¼â©TMmin idi. Allahâ¼ teâçlîâçnýn, bu ikisini diriltip Peygamber â©esallahâ¼ aleyhi ve sellemâ©• kelime-i behâçdet ipitmeleri ve sÂ¼ylemeleri, Â©mâçna gelmek iâşin deðil, bu Â¼mmetde þereflemeleri iâşindi. (Akraþçna dâ¼âç etmel) âçyet-i kerâ©mesi, Ebâ¼ Tâçlib iâşin idi. Ana ve babasý iâşin deðildi. Ýmâç aâ©TMzamýn (Fýkh-y ekber) kitâçbýnýn, elimizde bulunan tercemelerinde, bu ikisinin, Â©mâçnsýz â¼ldâ¼dâ¼ yazýlý ise de, Ý kendi eli ile yazdýðy kitâçbda, Â©mâçnla â¼ldâ¼kleri yazýlýdýr. Sonradan, dâ¼pmanlarýn bir (mâç) silerek, bu yanlýþlýðýn ka anlaþýmýþdýr.

Ýmâçm-y aâ©TMzam Ebâ¼ Hanâ©fenin â©erahmetullahi aleyhâ©• el yazsý ile olan (Fýkh-y Ekber) kitâçbý, emâ©râ¼lmâ¼â© â©eradyallahâ¼ anhâ©• mubâçrek elleri ile yazdýðy ve behâçdet kaný ile boyanmýþ olan Kurâ©çn-y kerâ©min bir kýsmý Hâ¼lâçgâ¼nâ¼n Baðdâçd þehrini yakýp, sekizyâ¼zbinden ziyâçde mâ¼slimâçný â¼ldâ¼rdâ¼dâ¼ altýyâ¼zellaltý senesinin bapka kýymetli kitâçblar ile birlikte Semerkanda gâ¼tâ¼râ¼lmâ¼þ, burasýnýn da, 1284 [m. 1868] senesinde, Ruslarýn idâçresine geâşmesi ile, bu kitâçblar Petersburg þehrine nakl ve oranýn meþhâ¼r kâ¼tâ¼bhâçnesine konup ehemmiyyet ile saklandýðýný (Kâçmâ¼s-Â¼l aâ©TMlâçm) sâçhibi Þemseddâ©n Sâçmâ© beð â©erahmetullahi teâçlîâç aleyhâ©• Semerkand bildirmektedir. 1335 [m. 1917] de Ufa þehrine ve 1341 [m. 1923] de oradan Tapkendde hâçce Ubeydâ¼llah-y Ahrâçr câçmiâ©TMine nakl edildi.

Halâ©fe Â-mer-Â¼l Fâçrâ¼k ve Osmâçn-y Zinnâ¼reyn ve Alâ©yy-Â¼l Mâ¼rtedâçnýn â©eradyallahâ¼ teâçlîâç anhâ¼mâ©• elleri ile yazýlmýþ olan Mushaf-y þerâ©flerden baâ©TMzy sahâ©feleri, Ýstanbulda, Sâ¼leymâçniyye câçmiâ©TMi þerâ©fi yanýn mâ¼zesinde mevcâ¼ddur. Arzâ¼ edenler gâ¼retilir.

Ýslâçm dâ©nine inanmýyanlar, vaktâ©le Allahâ¼ teâçlîâçnýn Tevrâçt ve Ýncâ©l kitâçblarýný deðþirdikleri gibi, zemâçn zem bÂ¼yâ¼klerinin kitâçblarýna da el uzatdý. Meselâç, Muhyiddâ©n-i Arabâ©nin â©erahmetullahi teâçlîâç aleyhâ©• (Fâ¼sâ¼s) (Fâ¼tâ¼hâçt) kitâçblarýna baâ©TMzy peyler karýþdýrdýlar ise de, az zemâçnda meydâçna âşýkarýldý. Bâ¼yâ¼k âçlim Abdâ¼ Þaâ©TMrâçnâ© â©erahmetullahi teâçlîâç aleyhâ©• (Kibrâ©t-i ahmer) ve (Elyevâçkâ©t) kitâçblarýnda bunu â©zâçh etmekteki islâçmiyyeti, genâşlere yanlýp ve bozuk olarak tanýtmak siyâçseti her tarafda iþlemekde, bunlarý susduracak hakâ©kâ© bir din âçliminin dâ¼nyâçda kalmamýþ gibi olduðu gâ¼râ¼lmektedir.

Celâçleddâ©n-i Râ¼mâ© â©ekuddise sirruhâ©•, bu sebebden dolayý (Mesnevâ©)sini nazm þeklinde yazarak, dâ¼pmanlarýn deðþirdirmesine imkâçn býrakmamýþdýr.

Ýbni Â,bidâ©n â©ealeyhirrahmeâ©•, (Dâ¼rr-Â¼l-muhtâçr) þerhinde, kâçfirin nikâçhýný anlatmaða baþlarken ve Hamevâ© â© teâçlîâç aleyhâ©• (Epbâçh) hâçþiyesinde (Hazar-vel-ibâçha) bahsinde ve (Mirâ©çt-i kâçinâçt)da, islâçm âçlimlerinin âşepi anlatarak, buyuruyorlar ki: (Hakâ©kati anlýyan bÂ¼yâ¼k âçlimlere gâ¼re, Peygamberimizin â©esallahâ¼ aleyhi ve sellemâ©• ve babasýnýn Â©mâçnlý olup olmadýðýný konupmamaly ve konupurken edebi gâ¼zetmelidir. Hadâ©s-i þerâ©fde, (Â-Iâ¼leri k dirileri incitmeyiniz) buyuruldu. Bunu konupmamak, â¼ðrenmemek insana zarar vermez ve kabrde ve kýyâçmetde sorulmýyacakdýr. Ýine buyuruyorlar ki, (Allahâ¼ teâçlîâç, Peygamberimize ikrâçm ederek, vedâçâ©TM haccýnda ana babasýný dirilti. Resâ¼lâ¼ne Â©mâçn etdiler. Bunu, Kurtubâ©nin ve Muhammed bin Ebâ¼ Bekr ibni Nâçsýr-Â¼d-dâ©nin bildirdikleri sahâ©h hadâ©s beyâçn buyurmaktadır. Benâ©-Ýsrâçâ©lin â¼ldâ¼rdâ¼dâ¼ kimseyi diriltip kâçtilini haber vermesi ve Â¼sâ¼

aleyhisselâcmýn ve Muhammed aleyhisselâcmýn dâ¼âclary ile nice mevtâclary diriltmesi de bâ¼yle ikrâcm idi. (Cehennemlik olanlar iâ¼in benden magfired istemel!) meâclindeki âcyetin Resâ¼ullahýn mubâcrek ana ve babasý iâ¼in olduú sâ¼zâ¼ doðru deðildir. (Mâ¼slim)in bildirdiði (Babam ve baban atepdedirler) hadâ¼s-i perâ¼fi ictihâd ile sâ¼ylenmiþ idi. Âzmâcnlý olduklary sonradan bildirildi). (Ahvâ¼-i etfâ¼-i-l-mâ¼slimâ¼n) kitâ¼bynda, Hadâ¼ce âœradýyallahâ¼ anhâ¼âœnýn iki â¼ocuðu iâ¼in dâ¼ buyurmuþdu. Cehennemde olmadýklary sonradan bildirildi demektedir.

Â,yet-i kerâ¼me ve hadâ¼s-i perâ¼flerden anlapýldýy ve binlerce islâcm kitâ¼bynda yazýldýy Â¼zere, Peygamberimizin âœ aleyhi ve sellemâœ analarý ve babalarý arasýnda bulunmakla þereflenlen bahtiyâclaryn hepsi, zemâcnlaryn ve memleketlerin asâ¼, en perâ¼f, en cemâ¼, en temiz zâ¼tlary idi. Hep azâ¼z, mâ¼kerrem ve muhterem idi. Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn babada, bâ¼ylece, mâ¼âœmin idi ve fenâ¼ ahlâ¼kdan ve â¼dâ¼, Â¼irkin sýfatlardan uzak idi. Kâ¼fir olan Â,zere, babasý deðil, amca

Â,i-Ýmrâ¼cn sâ¼resinin babýnda bildirildiði Â¼zere, Kurâ¼n-ý kerâ¼min âcyetleri iki dâ¼rlâ¼dâ¼r: Biri, (Muhkemâ¼) olu aâ¼yk, meydâ¼nda olan âcyetlerdir. Ýkincisi (Mâ¼teþâ¼bihâ¼) olup, maâ¼nâcsý kapalý olan âcyetlerdir. Bunlara gâ¼râ¼le mephâ¼r olan maâ¼nâcyý vermeyip, mephâ¼r olmýyan maâ¼nâc verilir. Bunlaryn aâ¼yk ve mephâ¼r maâ¼nâclaryn vâ¼ islâcmiyyete uygun olmazsa, mephâ¼r olmýyan maâ¼nâc vermek, yaâ¼nâ¼ (Teâ¼vâ¼) etmek âœcâœb eder. Aâ¼yk maâ¼nâc gâ¼nâch olur. Meselâœ, tefsâ¼r â¼limleri (Yed), yaâ¼nâ¼ (el) kelimesine (kudret), gâ¼câ¼ yetmek maâ¼nâcsýný vermip bunlar gibi, Enâ¼m sâ¼resinde meâ¼-i perâ¼fi, (Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœ babasý Â,zere dediði zemâ¼cn...) olan yetmiþdâ¼rdâ¼ncâ¼ âcyet-i kerâ¼mesine de, aâ¼yk maâ¼nâcsý verilemez. Â¼â¼nki, Â,zere kelimesi, (baba) kelimesinin atf olduú (Beydâ¼vâ¼) âœrahmetullahi teâ¼lâœ aleyhâœ tefsâ¼rinde yazýlýdyr. Bir kimsenin iki ismi olup, bu iki ism, birlikte sâ¼ vakt, birinin mephâ¼r olmadýy, ikincisinin mephâ¼r olduú anlapýlýr. Mephâ¼r olmýyan birincisindeki kapalýlýdy aâ¼yklamak i zikir edilir. Bu ikincisine, (Atf-ý beyâ¼cn) denir. Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœ iki kimseye baba demektedir. Birisi, kendi babadiðeri, baba dediði þakasydyr. Â¼câ¼z, belâœgat ve fesâ¼chat kâ¼âœidelerine gâ¼re, âcyet-i kerâ¼menin maâ¼nâcsý (Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœ, Â,zere olan babasýna dediði zemâ¼cn) demektir. Bâ¼yle olmasady, Kurâ¼n-ý kerâ¼mde, (Babasý zemâ¼cn) demeyip, (Â,zere dediði zemâ¼cn) veyâœ (Babasýna dediði zemâ¼cn) demek yetipirdi. Â,zere, kendi babasý olsady, (Babasý kelimesi fazla olurdu.

Mâ¼sâœ aleyhisselâcmýn dâ¼ninin devâcm etdiði binsekizyâ¼z sene iâ¼inde, Tevrâ¼t â¼limlerinin hepsi ve Â¼sâœ aleyhisselâcmâœ havâ¼râ¼leri ve bunlara tâœbiâœ olan papaslar, Â,zerin asl baba olmayýp, Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn amcasý olduunu sâ¼ylenmiþlerdir. Tevrâ¼t ve Ýncâ¼lin deðipdirilmeyen eski yazmalarýndan anlapýldýyda gâ¼re, Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn aâ¼yk ismi Tâ¼ruh idi. Baâ¼zy câ¼hillerin yazdydy gibi, Tâ¼ruh kelimesi, Â,zere isminin ibrâ¼cnâœ karpýlýdy deðildir. Yaâ¼nâ¼, ikincisi deðildir. Kurâ¼n-ý kerâ¼mde, Tevrâ¼t ve Ýncâ¼le uygun âcyet-i kerâ¼meler â¼okdur. Hindistâ¼ndaki islâcm â¼limlerinde Rahmetullah efendi âœrahmetullahi teâ¼lâœ aleyhâœ, (Beyâ¼n-â¼l-hak) kitâ¼bynýn tâ¼rkâœ tercemesi, otuzuncu sahâœfes diyorki, (Nesh, yaâ¼nâ¼ Allahâ¼ teâ¼lâœnýn deðipdirmesi, yalnýz emlerde ve yasaklarda olur. Ýmâ¼m-ý Begavâ¼, (Meâ¼tenzâ¼) tefsâ¼rinde: Nesh, kýsas ve haberlerde olmaz. [Fen bilgilerinde ve hesâœb ile bulunan bilgilerde de olmaz.] Yalnýz, emr ve yasaklarda olur, demektedir. Nesh; emr ve yasaklary deðipdirmek demek deðildir. Bunlaryn yâ¼râ¼rlâ¼k zemâcnlaryn bitdiðini haber vermek demektir. Kurâ¼n-ý kerâ¼m, Tevrâ¼týn ve Ýncâ¼lin hepsini deðil, birkaç yerini nesh etmiþ, yâ¼râ¼rlâ¼kden kaldýrýpdyr. [Birinci kýsm, otuzbeþinci maddede ki yirmiikinci mektâ¼bun sonunda da, nesh hakkýnda bilgi vardýr.] Bu âcyet-i kerâ¼meyi, bu bakýmdan da, teâ¼vâ¼ etmek lâœzým gelmektedir.

Bekara sâ¼resinde, Yaâ¼kâ¼b aleyhisselâcmâœ, â¼ocuklaryn (Ve senin babalarýn Ýbrâ¼hâ¼m ve Ýsmâ¼câœ ve Ýshak dedikleri meâclindeki yâ¼zotuzâ¼â¼ncâ¼ âcyet-i kerâ¼meden, Ýsmâ¼câœ aleyhisselâcmýn, Yaâ¼kâ¼b aleyhisselâcmýn olduú anlapýlmakdadýr. Hâ¼bukî, Yaâ¼kâ¼b âœaleyhisselâcmâœ, Ýshak âœaleyhisselâcmâœýn, bu ise, Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœ da, Ýsmâ¼câœ âœaleyhisselâcmâœýn kardepidir. Bu hâ¼de, Ýsmâ¼câœ âœaleyhisselâcmâœ amcasýdyr. Demek ki, Kurâ¼n-ý kerâ¼mde amcaya, baba denilmektedir. Arabâ¼nin â¼epidli iâ¼gatlarynda, amcalara, babadenildiði, tefsâ¼r kitâ¼blarynda, bu âcyetin tefsâ¼rinde yazýlýdyr. Peygamberimizin âœsallallahâ¼ aleyhi ve sellemâœ bir kâ¼ ve amcasý Ebâ¼ Tâ¼lib ve Ebâ¼ Lehebe ve Abbâ¼sa â¼ok defâœa baba dediði, kitâ¼blarda yazýlýdyr. Her milletde, her lisâœ zemâ¼cn, amcalara, Â¼vey baba ve kayýn pederlere ve her hâ¼mâœ ve yardýmcýya baba denilmesi âœdet hâ¼indedir. Hem de Â,zere, Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœýn hem amcasý, hem de Â¼vey babasý idi. Fâ¼râ¼zâœbâœde, (Kâ¼mâ¼s)da bildirerek: (Â,zere, Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœýn amcasýnýn ismidir. Babasýnýn ismi Tâ¼ruhdur), diyorki. Din kitâ¼blaryn beyâ¼cný karpýsýnda, (Â,zerin amca olmasý kavli zaâ¼fdir. Kuvvetli kavle gâ¼re, Â,zere babasýdyr) demek, zaâ¼f ve Â¼sâ¼zdâ¼r. Â¼limlerin sâ¼zlerindeki inceliði anlamamak olur.

(Beydâ¼vâ¼) tefsâ¼rinde, Enâ¼m sâ¼resinin yetmiþdâ¼rdâ¼ncâ¼ âcyet-i kerâ¼mesine, gâ¼râ¼ndâ¼ðâ¼ gibi maâ¼nâc etmemesi, [ve (Râ¼h-ul-beyâ¼cn)da bu âcyet-i kerâ¼meye ve Tevbe sâ¼resinin yâ¼zonbeþinci âcyetine yanlýp teâ¼vâ¼ yap bir sened olamaz ve mâ¼fessirlerin, muhaddislerin, mâ¼tekellimâ¼nin ve Sâ¼fiyye-i aliyyenin sâ¼z birliðini bozamaz. Â¼â¼nki, Kurâ¼n-ý kerâ¼min hakâ¼kâœ tefsâ¼rini yapan, doðru maâ¼nâcsýný veren, ancak Muhammed âœaleyhisselâcmâœ perâ¼fleridir. Eshâœb-ý kirâ¼mdan âœradýyallahâ¼ teâ¼lâœ anhâ¼m ecmaâœnâœ ve Tâœbiâœn-i izâœmdan hiâ¼þ ipitince, Â,zerin, baba olduunu hâ¼tyrlaryna bile getirmeyip ve sâ¼ylenmemiþdir. Amcasý olduunu anlamýpladyr. Ehl-i sâ¼nnâœ iâœtikâœdy bâ¼yledir.

(Fetâœvâœ-i Hayriyye) sonunda buyuruyor ki, [(Kâ¼mâ¼s)da diyorki, Â,zere, Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn amcasýnýn adýdyr. Babasýnýn ismi Tâ¼ruhdur. (Tâ¼râ¼h-i Hanbelâœ)de, Ýbrâ¼hâ¼m bin Tâ¼ruh diyorki, Â,zere, Tâ¼ruhun adýdyr diyorki. (Celâœleyn) tefsâ¼rinde, âcyet-i kerâ¼medeki Â,zere ismi iâ¼in, Tâ¼ruhun lakabýdyr, yaâ¼nâœ soyadýdyr diyorki. Ýbni Hacer, (Hemziyye) þâ¼ (Â,zere kâ¼fir idi. Bunun Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn babasý olduú, Kurâ¼n-ý kerâ¼mde bildiriliyor. Kitâœbly olan Â¼mm Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn â¼z babasý deðildi, amcasý idi diyorki. Â¼â¼nki, Arablar, amcaya baba derler. Kurâ¼n-ý kerâ¼mde

amcaya baba denilmiþdir. Yaâ€™™kâ»b â€œaleyhisselâ€™mâ€• iâ€™sin (Baban Ýbrâ€™hâ€™min ve Ýsmâ€™â€™lin Rabbi) buyuru. Ýsmâ€™â€™lin â€œaleyhisselâ€™mâ€•, Yaâ€™™kâ»b aleyhisselâ€™mâ€™n babasý deðildi, amcasý idi. Âlimlerin sâ€™zleri birbirine u perâ€™flere uymak iâ€™sin, Âçyet-i kerâ€™meyi teâ€™vâ€™l etmek vâ€™cib olur. Beydâ€™vâ€™ ve bapkalary tesâ€™hâ€™l ederek, Âçyet-teâ€™vâ€™l etmemiþlerdir) diyor].

Abdâ€™l-Ehad Nâ€™râ€™ efendi, Resâ€™lullahýn ana ve babasýnýn mâ€™slimâ€™n olduklaryný isbâ€™t iâ€™sin ayrýca bir risâ€™le yazmý risâ€™le tâ€™rkâ€™se olup, onsekiz sahâ€™fedir. Sâ€™leymâ€™niyye kâ€™tâ€™bhâ€™nesi Esâ€™™ad efendi kýsmýnda [3612] numarada mevcâ€™ddur.

Ýmâ€™m-ý Sâ€™yâ€™tâ€™ â€œerahmetullahi teâ€™lâ€™ aleyhâ€™• (Kitâ€™b-â€™d-derc-il-mâ€™nâ€™fe) kitâ€™bynda, Âzerin, Ýbrâ€™hâ€™m a babasý olmadýðný, amcasý olduðunu vesâ€™kalarla isbâ€™t etmektedir. Bu kitâ€™b, Sâ€™leymâ€™niyye kâ€™tâ€™bhâ€™nesinin (Reâ€™l-kâ€™ttâ€™b Mustafâ€™ efendi) kýsmýnda, [1150] numarada vardýr.

(Envâ€™r-â€™l-Muhammediyye)de diyor ki, hazret-i Alâ€™nin â€œeradyallahâ€™ teâ€™lâ€™ anhá€™• bildirdiði hadâ€™s-i perâ€™fde, (Â,der aleyhisselâ€™mâ€™ndan babam Abdâ€™llaha gelinceye kadar, hep nikâ€™hlý ana babalardan geldim. Hiâ€™þbir babamýn nikâ€™hsýz, yaâ€™™nâ€™ zinâ€™ ile â€™soçuðu olmadý) buyuruldu. Resâ€™lullah â€œesallallahâ€™ aleyhi ve sellemâ€™•, Adnâ€™na kadar olan yirmi ismini bildirdi ki, þunlardýr:

Resâ€™lullahýn â€œesallallahâ€™ teâ€™lâ€™ aleyhi ve sellemâ€™• babasý Abdâ€™llahdýr. Abdâ€™llahýn babalary sýra ile, Abdâ€™lmutt Hâ€™þim ve Abdâ€™l-Menâ€™f ve Kusayy ve Kilâ€™b ve Mâ€™rre ve Kâ€™™b ve Lâ€™veyy ve Gâ€™lib ve Fihr ve Mâ€™lik ve Nadr ve Kinâ€™ne ve Huzeyme ve Mâ€™drike ve Ýlyâ€™s ve Mudar ve Nizâ€™r ve Meâ€™™add ve Adnâ€™n. Bunlaryn hepsi, kitâ€™býmýzýn so harf sýrasý ile yazýlarak, kýsaca bilgi verilmiþdir.

(Fusâ€™s) bâ€™rihi Abdâ€™llah-ý Râ€™mâ€™, (Metâ€™liâ€™™un-nâ€™r) kitâ€™byndaki ecdâ€™d-ý Peygamberâ€™yi tezkiye yazýlary (Niâ€™™ kitâ€™býmýzda neþr edilmemiþdir.

Ýslâ€™mâ€™ ilmlerin, Tefsâ€™r ve Hadâ€™s ve Fýkh ve Tesavvuf kýsmlarynda derin bilgisi olan ve â€™ok kýymetli kitâ€™blary ile insar bâ€™yâ€™k hizmet eden, ebedâ€™ seâ€™™â€™det yolunu gâ€™steren, Senâ€™ullah-ý Dehlevâ€™ [Pâ€™ni-pâ€™tâ€™] hazretleri, (Tefsâ€™r-Mazherâ€™)nin birinci ve â€™â€™ncâ€™ cildlerinde buyuruyor ki, Enâ€™™m sâ€™resindeki (Â,zer) kelimesi, (Ebâ€™hi) kelimesini beyâ€™nydýr. Âzerin, Ýbrâ€™hâ€™m â€œaleyhisselâ€™mâ€™n babasý deðil, amcasý olduðunu bildiren haberler dahâ€™ doðrudur. A amcaya baba denilir. Kurâ€™™n-ý kerâ€™mde de, Ýsmâ€™â€™lin â€œaleyhisselâ€™mâ€™a, Yaâ€™™kâ»b â€œaleyhisselâ€™mâ€™n amcasýdýr. Âzerin asl ismi (Nâ€™hâ€™r) idi. Nâ€™hâ€™r, dedelerinin hak dâ€™ninde idi. Nemrâ€™dun vezâ€™ri olunca, dâ€™nini dâ€™ny deðiperek kâ€™fir oldu. Fahreddâ€™n-i Râ€™zâ€™ ve selef-i sâ€™lihâ€™nden â€™soðu da, Âzerin amca olduðunu, bildirdiler. Zerkâ€™nâ€™ â€œerahmetullahi teâ€™lâ€™ aleyhâ€™•, (Mevâ€™hib-i ledâ€™nniyye)yi þerh ederken, Ýbni Hacer-i Hiytemâ€™nin â€œerahmetullahi teâ€™lâ€™ (Âzerin amca olduðunu, Ehl-i kitâ€™b ve tâ€™râ€™hciler sâ€™zbirliði ile bildirmiplerdir) sâ€™zâ€™nâ€™ vesâ€™ka olarak yazmýpdýr. Ým Sâ€™yâ€™tâ€™, Âzerin baba olmadýðný, Ýbrâ€™hâ€™m â€œaleyhisselâ€™mâ€™n babasýnýn Tâ€™ruh olduðunu, Ýbni Abbâ€™s â€œ anhá€™mâ€™ bildirdi, diyor. Ýbni Abbâ€™sýn bu sâ€™zâ€™nâ€™, Mâ€™câ€™hid ve Ýbn-i Cerâ€™r ve Sâ€™ddâ€™, senedleri ile bildirmi Ýbni Mâ€™nzirin tefsâ€™rinde de Âzerin amca olduðu aâ€™ýkca bildirildiðini yine Sâ€™yâ€™tâ€™ haber vermektedir. Ýmâ€™m-ý Sâ€™yâ€™ Resâ€™lullahýn, Âdem â€œaleyhisselâ€™mâ€™a kadar bâ€™tâ€™n dedelerinin mâ€™slimâ€™n olduklaryný bildiren bir risâ€™le yazmýp olmakla berâ€™ber, Muhammed bin Ýshak ve Dahhâ€™k ve Kelbâ€™, Âzerin Ýbrâ€™hâ€™m â€œaleyhisselâ€™mâ€™n babasý olduðu de Tâ€™ruh olduðunu sâ€™ylediler. Yaâ€™™kâ»b â€œaleyhisselâ€™mâ€™n da, iki ismi vardý. Ýkinci Ýsrâ€™â€™l idi dediler. Mukâ€™t da, Âzer, Ýbrâ€™hâ€™m â€œaleyhisselâ€™mâ€™n babasý Tâ€™ruhun lakabýdýr dediler. Begavâ€™nin bildirdiði gibi, Atâ€™, Ýbni Abb veriyor ki, Resâ€™lullah â€œesallallahâ€™ aleyhi ve sellemâ€™•, anasýnýn babasýný merak etdi. Bekara sâ€™resinin yâ€™zondokuzuncu gelerek, (Cehennem ehlinin hâ€™linden sorma!) buyuruldu. Fekat, Ýbn-i Cerâ€™r, bu haberin kuvvetli olmadýðný bildirdi. Eðer do dersek, Ýbni Abbâ€™s â€œeradyallahâ€™ teâ€™lâ€™ anhá€™• kendi zan etdiðini haber vermiþdir. Zanný da doðru olsa, anasýnýn bab Cehennemde olduklary aâ€™ýkâ€™sa bildirilmemektedir. Cehennemde olsalar da, yine kâ€™fir olduklary sâ€™ylenemez. â€™â€™nki, mâ€™â€™minlerden de Cehenneme gidecekler olacaktýr. Hadâ€™s-i perâ€™fde, (Ben sizin en iyiniz olduðum gibi, babam da, babalarynýzdan dahâ€™ iyidir) buyuruldu. (Tefsâ€™r-i Mazherâ€™)den terceme temâ€™ oldu.

(Uyâ€™n-â€™l-besâ€™ir)de, (El-hazar) kýsmýnda bildiriyor ki: (Mâ€™likâ€™ Âçlimlerinden kâ€™dâ€™ Ebâ€™ Bekr Ýbnâ€™l-arabâ€™ â€œera teâ€™lâ€™ aleyhâ€™•, Resâ€™lullahýn anasýnýn, babasýnýn Cehennemde olduðunu sâ€™ylyen melâ€™™â€™ndur buyurdu. Her mâ€™sl Resâ€™lullahý incitecek birþey sâ€™ylemekden sakýnmasý lâ€™zýmdýr. Onu incitene Allahâ€™ teâ€™lâ€™ laâ€™™net etdi. Dedelerine k demekden dahâ€™ bâ€™yâ€™k incitmek olamaz!).

Â (El mâ€™stened)in, otuzâ€™â€™ncâ€™ sahâ€™fesinde, (Âzerin, Ýbrâ€™hâ€™m â€œaleyhisselâ€™mâ€™n babasý olmadýðný, ar imâ€™m-ý Sâ€™yâ€™tâ€™ isbâ€™t etmektedir. (Babam ve babam Cehennemdedirler) hadâ€™s-i perâ€™fi, Ebâ€™ Lehebin Cehennemde olduðunu bildirmektedir) demekde, yâ€™zyetmiþbeþinci sahâ€™fesinde, Sâ€™yâ€™tâ€™ye dil uzatan Alâ€™-yâ€™lâ€™râ€™ye vesâ€™ka cevâ€™b vermektedir. Bu sahâ€™felerinin tercemesi (Fâ€™cidedi Bilgiler) kitâ€™bynýn (Din adamý bâ€™lâ€™câ€™ olamaz) kýsmýnda yazý

Gelip bekâ€™ behâ€™ryndan, bu fenâ€™da kýpý bulduk, atomlardan tâ€™ Arþa dek, þapýlacak ipi bulduk.

Dâ€™pâ€™p gurbet Âçlemine, þapkýn þapkýn dolapýrken, hasta râ€™ha hayâ€™t veren, teâ€™™sâ€™rli bakýpý bulduk.

Herbir sã¶zã¼ hakã©katdan haber verir Ã¢pýklara,
bã¼kã¼r, hayret diyã©rýna, varan bir akýpý bulduk.

Ne kelã©m o, ne bakýp o, aklýn ã¼stã¼ bir varlýk o,
onun ayak tozlarýný, kalb derdine apý bulduk.

Maddeleri inceleyip, temã©pã© eyledik birbir,
hepsini ayný mã©â€™mã©rýn, dã¼zgã¼n bir yapýpý bulduk.

Atdýk herpeyi aradan, temizlendik mã©sivã©dan,
eserlerden, nakýplardan, Åok bã¼kã¼r Nakkã©pý bulduk.